

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

MARILYNNE ROBINSON

Lila

Traducere din limba engleză
ALINA BILCIURESCU

Fetița stătea pe prispă, în beznă, aproape adormită, strângându-și genunchii la piept de frig, după ce plânse până-i secaseră lacrimile. Nu mai putea răcni și oricum n-o auzeau cei dinăuntru, și poate că ar fi fost și mai rău dacă ar fi auzit-o. Cineva strigase: „Să-i închidă cineva gura plodului ăluia, dacă nu vrei să i-o închid eu!“, după care o femeie o înșfăcase de braț, o trăsese de sub masă, o azvârlise afară, pe prispă, și închisese ușa în urma ei, iar pisicile o tuliseră sub casă. N-o mai lăsau să se apropie de ele, pentru că uneori le ridica de coadă. Brațele ei erau pline de zgârieturi care o usturau. Se târâse pe sub casă după pisici, dar chiar și când mai prindea câte una, cu cât o strângea mai tare, cu atât mai tare se zbătea, și o și mușca, așa că-i dădea drumul. „De ce tot bați în ușa cu sită? N-o să te vrea nimeni prin preajmă dacă te porți așa.“ Apoi ușa se închise din nou, și, nu după mult timp, se lăsă noaptea. Oamenii dinăuntru se potoliseră într-un final cu ciorovăiala, iar noaptea nu se mai termina. Îi era frică să stea sub casă și îi era frică să stea sus, pe prispă, dar dacă ar fi stat lângă ușă, poate avea să se deschidă. Luna se holba direct la ea, și din pădure se auzeau tot felul de zgomote; cu toate acestea, aproape adormise atunci când Doll apărură pe cărare și o găsi așa, în starea asta jalnică. O luă în brațe, o înfășură în șalul ei și spuse:

– Păi unde să mergem dacă n-avem unde?

Copila nu ura pe nimeni pe lume așa cum o ura pe Doll. Îi freca uneori fața cu o cârpă udă sau se repezea în părul ei cu un pieptene rupt, încercând să-i descurce câlții. Doll înnopta adeseori în casa aceea, și probabil că plătea măturând nițel. De fapt, era singura care mătura, și în timpul ăsta bodogănea printre dinți: „Oricum nu ajută naibii la nimica“, iar altcineva îi răspundea: „Atunci dă-o naibii-ncolo de treabă.“ Erau oameni care dormeau direct pe podea, într-o harababură de plăpumi și saci de iută. Nici nu știai când se încheia o zi și începea alta.

Când fetița se băga sub masă, uitau de ea aproape întotdeauna. Masa era împinsă într-un colț și nu se sinchisea nimeni să se aplece și s-o tragă afară dacă tăcea mâlc. Când Doll venea noaptea, îngenunchea lângă ea și o învelea cu șalul ei, dar din nefericire pleca atât de devreme în zori, încât copilei îi era și mai frig după ce, odată cu dispariția șalului, se risipea căldura, așa că se foia și mormăia prin somn. La deșteptare însă, găsea câte un biscuit tare, câte un măr, sau altceva, și o cană cu apă, lăsate acolo pentru ea. O dată găsisese un soi de jucărie. Era doar o castană înfășurată într-o bucată de pânză legată cu o sfoară, cu două noduri în părți și două jos, ca niște mâini și picioare. Copila îi vorbea în șoaptă și dormea cu ea sub bluză.

Lila nu povestea nimănui despre vremurile acelea. Știa că ar fi sunat totul foarte trist, când de fapt nu era. Doll o luase în brațe și o înfășurase în șalul ei.

– Stai liniștită acuma, îi spuse. Să nu cumva să-i trezești.

Sprijini copila pe șold și intră cu ea în casă, pășind cât de atent și de tăcut putea, găsi bocceaua pe care și-o ținea în colțul ei, iar apoi ieșiră din nou în bezna răcoasă, coborând treptele. Casa era cufundată în somn, iar afară era beznă și vântul foșnea printre crengi. Luna se ascunsese și începuse o ploaie atât de fină, încât doar îți gădila pielea. Fetița avea patru sau cinci ani și avea picioare lungi, așa că Doll nu putea să-i acopere tot trupul, dar îi freca gamba cu mâna ei mare și aspră, ca s-o încălzească, și-i ștergea umezeala de pe obraz și de pe păr.

– Nu știu ce-mi veni, murmură ea. N-apucai să-mi fac nici o socoteală. Ba poate că da. Nu știu. Cre' că ceva, ceva socoteli mi-oi fi făcut. Orișicum, asta nu-i noapte de socoteli.

Își ridică șorțul ca să acopere picioarele fetei și o duse în brațe până dincolo de poiană. Ar fi putut să se deschidă ușa și o femeie să strige după ele: „Unde-ai plecat cu plodul ăla?” În clipa următoare ar fi închis ușa la loc, de parcă asta ar fi fost tot ce-i dicta conștiința să facă.

– Asta e, șopti Doll, vedem noi ce-o mai fi.

Drumul era de fapt doar o căraruie bătătorită, pe care Doll umblase însă de atâtea ori pe întuneric, încât putea să sară peste rădăcini și să ocolească hârtoapele fără să ezite sau să se împiedice. Putea merge iute chiar și prin beznă. Și era suficient de vânjoasă încât până și o povară incomodă ca o fetiță cu picioare lungi să poată dormi aproape netulburată în brațele ei. Lila știa că lucrurile nu se putuseră desfășura așa cum își amintea ea, că ar fi fost purtată ușor, ca de vânt, după care apăruseră brațele acelea în jurul ei făcând-o să se simtă în

Respect pentru oameni și cărți

siguranță, și auzise o șoaptă în ureche care-i mângâiasse singurătatea. Și șoapta spusese:

– Tre' să te las jos. Tre' să găsec un loc uscat.

Apoi se așezară pe pământ, pe un covor de ace de pin, Doll rezemată de un copac, iar fetița ghemuită în poala ei, lângă sân, auzindu-i și simțindu-i bătăile inimii. Ploua cu găleata. Picături mari le stropeau din când în când.

– Trebuia să știi c-o să plouă, zise Doll. Ș-acuma ai făcut și febră.

Dar fetița stătea lipită de ea, nemaivoind să se miște de acolo, dorindu-și ca ploaia să nu se mai termine. Doll era pasămite cea mai singură femeie din lume, iar ea era cel mai singur copil, și acum erau împreună și-și țineau de cald una alteia în ploaie.

Când se opri ploaia, Doll se ridică anevoie în picioare, cu copila în brațe, și, strângând șalul cum putu mai bine în jurul ei, îi spuse:

– Știu io un loc.

Capul fetiței tot cădea pe spate, iar Doll i-l ridică, încercând să n-o dezvească.

– Aproape am ajuns.

Era tot o cabană cu prispă și cu o curte bătătorită și despuiată. Un câine negru, bătrân, se ridică mai întâi pe picioarele din față, apoi și pe cele din spate, și începu să latre, iar o femeie în vârstă deschise ușa.

– Nu-i nimic de lucru pentru tine aicea, Doll. N-avem ce-ți da.

Doll se așeză pe prispă.

– Voiam numa' să mă hodinesc nițel.

– Ce-ai acolo? De unde-ai luat plodu' ăla?

Respect pentru oameni și cărți

– Nu contează.

– Păi atunci ai face bine să-l duci înapoi.

– Poate. Da' nu cred c-o să-l duc.

– Atuncea dă-i măcar ceva de mâncare.

Doll nu răspunse.

Bătrâna intră în casă și aduse o bucățică de turtă de mălai.

– Tocmai ce voiam să m-apuc de muls, zise ea. Mai bine-ai intra înăuntru, să n-o mai ții în frig.

Doll se duse cu fetița lângă sobă, unde mai venea încă puțină căldură de la maldărul de jăratic.

– Șșș, stai liniștită, șopti ea. Am ceva pentru tine aicea. Tre' să mănânci.

Însă copila nu se putea ridica, nu-și putea ține capul drept. Așa că Doll îngenunche cu ea pe pardoseală ca să-și elibereze mâinile și ciupi câteva fărâme de turtă, pe care i le băgă pe rând în gură.

– Tre' să înghiți.

Bătrâna se întoarse cu o găleată de lapte.

– Proaspăt și cald de la vacă, spuse ea. Cel mai bun pentru un copil.

Mirosul acela puternic cu iz de iarbă, lapte crud într-o cană de tablă. Doll o ajută să-l bea cu înghițituri mici, susținându-i capul cu brațul.

– Dacă nu-l dă afară, înseamnă că așa nevolnică nu-i. Acuși arunc niște lemne pe foc ca s-o spălăm cât de cât.

După ce se mai încălzi în odaie și se încălzi și apa din oală, bătrâna o ținu în picioare într-o copaie albă pusă pe jos lângă sobă, în timp ce Doll o spăla cu o cârpă și cu o coajă de săpun, frecând puțin mai tare în locurile în care avea zgârieturi de la mâțe, acolo unde

o mușcaseră puricii de nisip și țânțarii și se scărpinase, unde avea genunchii juliți și unde avea obiceiul să-și muște mâna. Apa din lighean se murdări așa de tare, încât îl goliră afară și o luară de la capăt. Dărdâia din tot corpul de la frig și de la usturime.

– Lindini, spuse femeia. Tre' s-o tundem.

Adușe un brici și începu să-i taie șuvițele încâlcite cât mai aproape de scalp.

– Am o lamă în mână. Ar face bine să stea locului.

Când îi săpuniră și-i frecară capul, astfel că-i intră apă cu clăbuci în ochi, se zbuciumă și răcni din toți rărunchii și le trimise pe amândouă la dracu'.

– Ar fi bine s-o înveți să nu mai înjure, spuse bătrâna.

Doll îi șterse copilei fața de săpun și de lacrimi cu marginea șorțului.

– Nu m-a lăsat inima s-o dojenesc pân' acu'. Alte vorbulițe nici c-am auzit-o să scoată.

Îi făcură câteva rochii din saci de făină în care decupară niște găuri pe unde să-i intre capul și brațele. La început erau bătoase și miroseau a stătut, căci fuseseră ținute într-un cufăr sau într-un dulap, însă aveau floricele peste tot, ca șorțul lui Doll.

I se părea că fusese o noapte lungă de tot, dar trecuseră pesemne una sau două săptămâni de când Doll o tot legăna pe genunchi, în timp ce bătrâna mișuna în jurul lor.

– Pasămite nu-ți ajung necazurile pe care le ai. Ce ți-o fi trebuit să iei cu tine un plod care o să-ți moară oricum?

– N-am s-o las să moară.

Respect pentru oameni și cărți

– Ei, da! De parcă ți-o sta ție în putere să hotărăști!

– Dac-o lăsam unde era, murea negreșit.

– Da' poate că ai ei nu-s de părerea asta. Știu c-ai luat-o? Ce-o să le zici când o să vină după ea s-o caute? Că-i îngropată undeva prin codru? Sau lângă stratul de cartofi? Nu-mi ajungeau necazurile mele?

– N-are să vină nimenea s-o caute, spuse Doll.

– Ai și tu dreptate. Țsta-i cel mai ogârjit copil pe care l-am văzut în viața mea.

În timp ce vorbea astfel, amesteca într-o oală cu terci și melasă. Doll îi dădea fetei una sau două linguri, apoi o legăna puțin, după care-i mai dădea o lingură. O legână și o hrăni toată noaptea, ațipind cu obrazul lipit de fruntea ei fierbinte.

Bătrâna se mai scula din vreme-n vreme ca să mai pună lemne în sobă.

– Mănâncă? Nu dă afară?

– Nu tot.

– Apă bea?

– Puțină.

Când femeia se îndepărta din nou, Doll îi șoptea fetei:

– Să nu cumva să-mi faci vreun pocinog și să mi te prăpădești. Să mă fi spetit degeaba cu tine. Să nu mi te prăpădești.

Apoi adăuga și mai încet, de fata abia dac-o auzea:

– Dacă trebuie, te prăpădești tu oricum. Știu io. Dar măcar te-am scos din ploaie, nu-i așa? Aicea ne e cald și bine, nu-i așa?

După un răstimp, bătrâna zise:

Respect pentru oameni și cărți

– Dacă vrei, pune-o la mine-n pat. Nici eu nu cre’ c-o să dorm în noaptea asta.

– Tre’ să văz dacă respiră cum trebe.

– Hai, mai dă-o și la mine.

– S-a agățat de mine.

– Eh, atunci...

Femeia aduse plapuma de pe patul ei și le înveli.

Fetița auzea bătând inima lui Doll și-i simțea respirația ca un val care se înălța și se retrăgea. Cum îi era prea cald, se zbătea sub plapumă, în brațele lui Doll, dar în același timp o strângea și mai tare cu brațele de după gât.

Rămaseră la bătrâna aceea săptămâni întregi, poate o lună. Acum aerul era cald și umed diminețile, când Doll o scotea afară ținând-o de mână, fiindcă picioarele nu i se înzdrăveniseră încă. Se plimba cu ea prin curte, și simțea pământul reavăn și neted sub tălpile goale. Câinele stătea tolănit la soare cu botul pe labe, fără să se sinchisească de ele. Când îi atinse blana caldă și aspră de pe spate, mâna ei căpătă mirosul acela acru. Prin ogradă se plimbau agale pui de găină, scormonind și ciugulind prin țărână. Doll dăduse o mână de ajutor cu grădina, dar cum să fi făcut asta oare, când copila simțise întotdeauna brațele cuiva în jurul ei? Se făcuseră morcovii. Doll smulse din pământ unul subțire ca un pai.

– E moale ca o pană, spuse ea, mângâind obrazul fetei cu frunzulițele fine. Șterse cu mâna pământul de pe rădăcină și adăugă: Uite. Poți să-l mănânci.

Fata avea un nod în gât, căci voia să spună: „Cre’ că mi-am uitat păpușa de cârpă acolo, în casa aia. Cre’ că da.

Respect pentru oameni și cărți

Știa exact unde era: sub masă, în cel mai îndepărtat colț, proptită de piciorul mesei ca și cum ar fi șezut acolo.“ Ar fi putut să intre valvârtej pe ușă, s-o înșface repede și să fugă iar afară. N-ar fi văzut-o nimeni. Dar poate că Doll n-avea să mai fie acolo când s-ar fi întors, și nici măcar nu știa unde se aflau. Se gândi la codru. Nu era decât o păpușă ponosită de cârpă, îmbâcsită de la mâinile ei, fiindcă nu-i dădea drumul niciodată. Dar o azvârliseră afară pe prispă înainte s-o poată lua cu ea, și mâțele n-o lăseseră să se apropie de ele, iar apoi venise Doll și habar n-avea de ce plecaseră, nu înțelesese deloc asta. Așa că lăsase păpușa în urmă. Nu asta fusese intenția ei.

Doll scoase mâna fetei din gură.

– Nu te mai mușca așa. Ți-am zis de-o mie de ori.

O dată îi mânjiseră mâna cu muștar, sau îi dăduseră cu oțet, dar și-o linsese, fiindcă o ustura. Îi înfășuraseră mâna într-o cârpă, și când o sugea, îi curgea sânge, iar cârpa se înroșea.

– Mai bine m-ai ajuta la plivit. Ai face ceva cu mâna aia.

Stăteau în genunchi una lângă alta, sub soarele dogoritor, în mirosul de țărână, și smulgeau toate ierburile care nu erau morcovi, toate frunzulițele vâjnoase cu rădăcini albe.

Bătrâna ieși să se uite la ele.

– E tare spălăcită. Vezi să n-o arză soarele. Are să se scarpine iarăși.

Îi întinse mâna copilei, iar aceasta o apucă.

– M-am tot gândit s-o cheme „Lila“. Am avut o soră pe care-o chema așa. Dacă-i dai un nume frumos, poate c-o să fie și ea frumoasă când crește.

– Poate, spuse Doll. Nu contează.

Într-o zi, fiul bătrânei veni acasă cu o nevastă; acum chiar nu mai era destul de lucru și pentru Doll, așa că nu mai putea rămâne. Femeia îi îndesă într-o boccea cât de multe lucruri putea să ducă, putând să țină și copilul în brațe în același timp, fiindcă nu se întremase îndeajuns ca să poată străbate distanțe lungi, iar fiul ei le arătă cum să ajungă la drumul principal. După câteva zile de mers, îi găsiră pe Doane și pe Marcelle. Poate că Doll îi căutase. Toată lumea zicea că Doane era om cinstit, de bună-credință, și că dacă-l tocmeai, puteai să te bizui că avea să-ți muncească o zi cum se cuvine. Desigur, nu era numai Doane. Mai erau și Arthur cu cei doi băieți ai lui, Em și fata ei, Mellie, și mai era și Marcelle, nevasta lui Doane. Erau soț și soție.

Multă vreme Lila nu știuse că cuvintele erau formate din litere sau că anotimpurile aveau și alte nume decât „semănat“ și „secerat“. Mergeai spre sud ca s-o iei înaintea vremii, mergeai spre nord când venea timpul recoltei. Trăiau în Statele Unite ale Americii. Asta o aflase de la școală.

– Mă rog, socot că trebuiau să-i spună cumva țării ăsteia, zise Doll.

O dată, Lila îl întrebă pe reverend cum se scrie Doane. Oare la ce-o fi crezut că se referea? *Done?* *Down?* Poate *don't*, cum uneori nu pronunța *t*-ul final? Nu era nici odată sigur ce anume știa sau nu știa ea, și-i părea rău s-o vadă rănită atunci când se înșela.

Stătu câteva clipe pe gânduri, apoi râse.